

Kaynak Gösterimi / Citation:

Yurtoğlu Pek, E. (2022). Uluslararası İlişkiler Bağlamında Belediyeler. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9(1), 54-76.

Doi:

<https://doi.org/10.34086/rteusbe.1107199>

ULUSLARARASI İLİŞKİLER BAĞLAMINDA BELEDİYELER

Municipalities in the Context of International Relations

Elif Yurtoğlu Pek

Öğr. Gör., İstanbul Medipol Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu.

eyurtoğlu@medipol.edu.tr

Orcid: 0000- 0001-8909-6616

Yayın Bilgisi / Publishing Information

Yayın Türü / Publishing Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 21 Nisan / April 2022

Kabul Tarihi / Accepted: 30 Mayıs / May 2022

Yayımlanma Tarihi / Published: 29 Haziran / July 2022

İntihal: Bu makale araştırma ve yayın etiğine uygun şekilde hazırlanmış ve intihal taramasından geçmiştir.

Copyright © Published by Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
/ Recep Tayyip Erdoğan University, Institute of Graduate Studies, Rize, 53100 Turkey.

All rights reserved. E-ISSN: 2149-2239

ÖZ: Uluslararası ilişkilerde, yerel yönetimlerin varlığı daha sık gündeme gelmektedir. Küreselleşmenin etkisi, teknolojik yenilikler, kentlerin dış paydaş odaklı iş birliği içinde olması ve tanınırlığı süreci tetiklemiştir. Sadece bu etkenler değil aynı zamanda 5393 sayılı Belediye Kanunu ile belediyelere verilen uluslararası organizasyonlara katılma, proje ve ortaklık geliştirme yetkisi de sınır aşan iş birliklerini arttırmıştır. Kanundaki yeniliklerin de etkisiyle uluslararası ilişkiler sadece devletler arasında gerçekleştirilmekle kalmayıp belediyeler de bu ilişkilerin geliştirilmesinde etkili bir araç olmuştur. Bu makalenin amacı, belediyelerin sınır aşan etkinlikleriyle uluslararası ilişkilerdeki etkisini ortaya çıkarmaktır. Yöntem olarak içerik analizi yapılmış, belediyelerin dış paydaşlarla geliştirdiği küresel sorun temelli çalışmalar, kardeş şehir ilişkileri, proje ve etkinlikleri incelenerek uzman mülakatları gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Belediye, Uluslararası İlişkiler, Yerel Diplomasi, Yerel Yönetim.

ABSTRACT: The substance of the local authorities is high on the agenda in international relations. The impact of the globalization, technological developments, cities' international partnerships and recognition of the cities trigger this process. Not only these, but also the right that is given to the municipalities by the Municipal law no 5393 which lets the municipalities to join and develop international projects and partnerships increase the transboundary partnerships.

With the effects of the amendment of the law, international relations are not developed only among the countries. Municipalities start to be effective actors who develop these relations too. The aim of this article is; to reveal the effect of the municipalities with their transboundary activities in the international relations field. This article uses the content analysis approach as methodology. Municipalities' global issue-based works, sister city relations, projects and events were analyzed and interviews with experts were made.

Keywords: Municipality, International Relations, Local Diplomacy, Local Governments.

1. GİRİŞ

Kentler, toplumsal ilişkilerin gerçekleştiği mekânsal alanlardır. Bu mekânlar geçmişten bugüne toplumsal hareketler, savaşlar, afetler gibi gözle görünür etkenler tarafından şekillenirken; görünmez bir el olarak 'siyasetin' de merkezi olmuştur. Kenti ve kentin siyasetini belirleyen yerel yönetimlerden biri belediyelerdir. Belediyeler, belirli bir coğrafi alanda faaliyette bulunan, tüzel kişiliğe sahip, organları seçimle işbaşına gelen, yerelde yaşanan sorunlara çözüm üretmek üzere yerel hizmetleri gerçekleştiren, kendisine ait mal varlığı, bütçesi, personeli ve ekipmanı bulunan mekanizmalardır. Belediyelerin bu yetkileri ile aldığı kararlar ve uyguladığı politikalar yeni dünya düzeninde değişmiştir. Artık belediyeler sadece yerel çaplı değil, uluslararası çaplı hareket edebilmektedir, bu durum yerel diplomasi kavramını geliştirmiştir. Kentlerin ortaklıklar kurarak iyi uygulamalar paylaşması, ikili ilişkiler kurması ve küresel sorunlara ortak çözüm üretmesi de kent diplomasisi kavramını geliştirmiştir (Abeywardena & Hachigian, 2018). Bu ilişkilerin gerçekleştirilmesinde temel görev belediyelerdedir. İki kavramda da görüldüğü üzere yerel diplomasi ile kent diplomasisi iç içe geçmiş ve benzer çalışmaları tanımlayan kavramlardır. Makalede, daha kapsamlı içeriği olması nedeniyle 'yerel diplomasi' kavramı kullanılmaktadır.

Geleneksel olarak, diplomatik ilişkilerde temsiliyet merkezi yönetime atfedilmiştir, ancak küreselleşme, uluslararası sistemin değişimi, ulus-devletin aşınması, yerelleşme, yerinden yönetimin gelişmesi, uluslararası aktörlerce yerelin muhatap alınması; belediyelerin uluslararası ilişkilerde aktör olmasını sağlamıştır (Daoudov, 2013). Küresel sivil toplum örgütlerinin olduğu, ekonominin küresel hareketlendiği, ulus aşırı şirketlerin ticaret yaptığı sistemde belediyelerin de küresel hareket etmesi olağandır. Bu gelişmelerin etkisiyle 2005 yılında kabul edilen 5393 sayılı Belediyeler Kanunu, belediye meclisinin dış ilişkiler geliştirmesine, kardeş şehir protokolü imzalamasına, ticari iş birliği yapmasına, kentsel yatırımlarla markalaşmasına yetki vermektedir. Bu makalede özellikle 5393 sayılı Kanun sonrası belediyelerin dış ilişkileri, küresel gündemlerin belediye faaliyetlerine ve kente yansısı ele alınmaktadır. Akış olarak, öncelikle belediyelerin kısaca tarihine değinilip sonra da günümüzde geçerli Belediye Kanunu ele alınmıştır. Makalenin esasını, belediyelerin sınır aşan ve politikalarını şekillendiren iş birlikleri oluşturmaktadır. Bu kapsamda belediyelerin dış ilişkiler uzmanları ile mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

2. BELEDİYE TEŞKİLATININ DOĞUŞU

Belediyeler, yerel yönetimlerin en önemli hizmet birimidir. Bu sebeple belediyeler tek boyutlu olmayıp, nüfusa bağlı kurularak çeşitlenmektedir. 2022 Türkiye'sinde 1391 adet (Türkiye Mülki İdare Bölümleri Envanteri, 2022) belediye bulunmaktadır, bunlar büyükşehir belediyesi, il belediyesi, ilçe belediyesi, büyükşehir ilçe belediyesi ve belde belediyesi olmak üzere beş tiptir.

Bu belediye düzeni, ortaya çıkan kentsel ihtiyaçlara çözüm bulmak maksadıyla oluşturulurken, ilk kuruluşunda Batı'nın etkisi de görülmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde Batılı anlamda belediye teşkilatı kurulmasından önce kentlerin yönetiminden sorumlu 'kadı' idi. Sadece kentlerin değil, civarındaki köy ve nahiyelerin de mülki idare amiri olan kadı, bu yerlerin mali işlerinden de sorumluydu. Bugünün belediye teşkilatı görevleri ile paralellik gösteren kadının yerel nitelikteki görevleri şunlardı (Çelik, 1995):

- Mahallin dirlik ve düzenini temin etmek,
- Ölçü ve tartı aletlerini kontrol etmek,
- Gerekli imar ve düzenleme faaliyetlerini yürütmek,
- İhtiyaç maddelerinin karaborsaya düşmesini önlemek,
- Çevre temizliğini sağlamak,
- Tedbir ve yasaklar koymak,
- Emir ve yasalara uymayanları cezalandırmak.

Osmanlı Dönemi kent yönetiminde etkili olan iki teşkilat daha bulunmaktaydı, bunlar lonca ve vakıflardı. "Lonca, teşkilatlanmış esnafın çeşitli fonksiyonlarını icra ettiği, esnaf âmirlerinin (kethüdâ, yiğitbaşı, nizam ustaları vb.) gerekli ham maddeyi temin edip esnafa dağıttığı, gerektiğinde ham maddeyi depoladığı, mâmul hale gelen malın kalite kontrolünün yapıldığı yeri ifade ederdi" (Kal'a, 2003). Yani, üretim ve tüketim kontrolünü gerçekleştiren, mesleki alanın düzenli işleyişini sağlayan, meslek mensuplarının oluşturduğu yapıydı. Diğer önemli teşkilat olan vakıflar, bir mülkü kamu yararına ebedi olarak tahsis ederek, ferdi çalışma ve gayretle elde edilen imkânların ve mal varlığının gönül rızasıyla paylaşılmasını öngören hukuki ve sosyal bir sistemdi (Pakalın, 1993). Kişisel maddi varlığın kamu yararına kullanılmak üzere vakıflara aktarılması temelinde çalışan vakıf, şehir fonksiyonları açısından "iktisadi hizmetler, sosyo-kültürel hizmetler ve idari-siyasi hizmetler (Bayartan, 2008)" olmak üzere üç başlıkta hizmet vermiştir.

Kadı, lonca ve vakıflar ile dönemin yerel yönetim ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmıştır. Bir nevi bugünkü belediyelerin

sorumlulukları ve hizmetleri başta kadılık olmak üzere, vakıflar ve loncalar aracılığı ile yürütülmeye çalışılmıştır. Ancak bu sistemde kendi bütçesi, özgür karar alma ve uygulama yetisi olan, personeli ve ekipmanı ile padişah'tan bağımsız bir belediye organizasyonundan bahsetmek imkânsızdır. Ayrı bütçesi, görevlileri ve organları olan belediye, batılılaşma döneminin başlangıcı olarak kabul edilen Tanzimat'tan sonra yönetim sistemimize girmiştir (Eryılmaz, 2007). Batılı anlamda belediye yönetimine geçiş bir yandan yereldeki sorunlara çözüm bulma ümidi taşırken, diğer yandan da Batılı ülkelere yönetsel reformları gösterme çabası içinde olmuştur.

İlber Ortaylı (1992) da benzer paralelde tanımlama yaparak, belediye teşkilatında olması gereken nitelikleri şu şekilde belirtir:

“Siyasî-hukukî bir kavram ve sosyal-idarî bir kurum olarak geç Ortaçağ Avrupası'nın ürünüdür. Sahip olduğu malî kaynakları kendi organlarının kararları doğrultusunda kullanan muhtar¹ bir malî-idarî yapı ve bu yapının hükmi şahsiyet kazanması yoluyla şehirlerin muhtar idareye sahip olması, gerçekte XII. yüzyıl Avrupa'sında başlayan ve etkileri bugüne kadar uzanan bir tarihî gelişmedir.”

Tanzimat ile eş zamanlı kullanılmaya başlayan belediye kavramı, Osman Nuri Ergin'in (1995) deyimiyle “Ortak menfaatler ve karşılıklı ihtiyaçların zorlaması ile bir beldede oturan halkın, beldelerine ve dolayısıyla kendilerine ait meseleleri, hükümetin kanunla belirttiği sınır ve sorumluluk dairesinde seçmiş oldukları vekilleri vasıtası ile halletmeleridir.” Osmanlı yönetim sistemi içinde belediye anlayışı Ergin'in tanımına uyan, tüm beldeler için planlanmış bir belediye sistemi şeklinde değildir. 19.yüzyıl ortalarında kendisini gösteren ilk belediye teşkilatı kurma çalışması, kentlerde yaşanan bazı sorunlara çare olacak nitelikte düşünülmüştür. Özellikle liman kentlerinde ticaretin artması, bunun sonucunda artan insan hareketliliği, gelen malların depo ihtiyacı, pazar artışı, tüccarların konaklama gereksinimi, pazar güvenliğinin sağlanması, artan nüfus, altyapı ve yol sorunlarının çözülmesi istenmiştir. Bu arayış içinde vatandaşları yerel yönetimlerde söz sahibi kılma, çoğunluğun katılımı gibi demokratik bir yaklaşım sergilenmemiş ve Tanzimat Dönemi'nde belediye reformları devlet eliyle yürütülmüştür (Ortaylı, 1990). Bu dönemde yaşanan sorunlara çözümler bulmak ve kentleri modernleştirmek için 1855 yılında “İltizam-ı Şehir Komisyonu (Kent Düzeni Komisyonu)” kurulmuştur. Kentin altyapı, temizlik, aydınlatma gibi ihtiyaçlarını karşılama görevi olan Komisyon, İstanbul'u 14 belediye dairesine ayırmıştır. Bu dairelerin hepsinde belediye kurulması düşünülse de maddi ve teknik açıdan zorlanılacağı

---

¹ Ortaylı tarafından bu kelime, ‘öz yönetici’ anlamında belirtilmektedir.

sebebiyle örnek bir daire seçilmiştir. (Göksoy & Sağol, 2017). Bu örnek, liman kentlerinde yaşanan sorunların benzerini yaşayan Galata – Beyoğlu olmuştur. Bu bölgenin seçilmesinin bazı gerekçeleri bulunmaktaydı. Bölgede yoğun olarak yaşayan bu nüfus, ticarete, para akışında ağırlığı bulunan gayrimüslimlerdi ve kendi ülkelerinden belediye hizmetlerine aşınaydılar. Belediye sistemini bildiklerinden vergi vermekte sorun çıkarmayacakları düşüncesi vardı. Bu gerekçeler, Galata – Beyoğlu bölgesinde ilk belediye teşkilatı kurulmasını sağladı (Önver, 2019).

Galata-Beyoğlu'nda belediye kurulması ile hem yaşanan kentsel sorunların büyük bölümünün çözümü kolaylaşacak hem de bölgede yaşayan nüfusun teşkilatı kabullenmesi zor olmayacaktı. Bu amaçla Paris örnek alınarak 1858 yılında 'Altıncı Dâire-i Belediye' kurulur. Belediyenin isminin ilham kaynağı Paris'in en seçkin semti olan Altıncı Bölge'den gelir. Galata – Beyoğlu, gündelik hayatın akışında, kültürel ilişkilerde, yabancı banka, okul ve elçiliklerin bulunduğu bir semt olarak batıdaki şehirlerin küçük bir örneğini oluşturmaktadır. Belediye teşkilatının ilk örneği için gerçekleştirilen bu çalışma ile Batı tarzı belediyecilik sisteminin Osmanlı topraklarında işlerliğini göstermek amaç edinilmiştir (Ortaylı, 2000).

'Altıncı Dâire-i Belediye' tüzel kişiliği olmayan, merkeze bağlı, halkın yönetimde söz sahibi olmadığı ve demokrasi temelsiz bir belediye olsa da ilerleyen yıllarda kentin ihtiyaçları paralelinde gelişerek, Cumhuriyet Dönemi yenilikleriyle de şekillenip bugüne ulaşan belediye teşkilatının temelini oluşturmuştur.

3. GÜNÜMÜZDE BELEDİYELER VE ULUSLARARASI İLİŞKİLERİ

2005 yılında kabul edilen 5393 sayılı Belediyeler Kanunu'na göre "Belediye, belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini ifade eder" (5393 sayılı Belediyeler Kanunu, Madde 3). Bu kapsamda, belediyeler sorumlu oldukları il veya ilçe sınırları içinde "imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı, coğrafi ve kent bilgi sistemleri, çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık, zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans, şehir içi trafik, defin ve mezarlıklar, ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar, konut, kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yükseköğrenim öğrenci yurtları, sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi gibi hizmetlerden sorumludur" (5393 sayılı Belediyeler Kanunu, Madde 14). Büyükşehir belediyeleri de bu sistem içinde, görev alanı ilin mülki sınırları olan ve

5216 sayılı Kanun ile kurulan büyük nüfuslu kentler için tasarlanmış yerel yönetim birimidir.

5393 sayılı Kanun, kabul edilişi ile birçok değişikliği de beraberinde getirmiştir. Bunlardan biri de 'belediyelerin yurt dışı ilişkileri' başlığıdır. Kanuna göre uluslararası ilişkilerde yetkili bir mecra daha vardır, o da belediye meclisidir. Kanuna göre (5393 sayılı Belediyeler Kanunu, Madde 74):

- “Belediye, belediye meclisinin kararına bağlı olarak görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabilir.
- Belediye bu teşekkül, organizasyon ve yabancı mahalli idarelerle ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilir veya kardeş kent ilişkisi kurabilir.
- Birinci ve ikinci fıkra gereğince yapılacak faaliyetlerin, dış politikaya ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak yürütülmesi ve önceden Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın² izninin alınması zorunludur.”

74. maddeyle belediye meclisine verilen bu yetki, bir nevi yeni dünya sistemindeki sorunları da öngörerek eklenmiş gibidir. Bu ihtiyaçlar 21.yüzyıl dünyasının çıktıklarıdır. Elbette bunlar geleneksel yönetim anlayışını da değiştirmiştir. Oluşan yeni yönetim algısıyla yerel – ulusal – uluslararası ölçekte katılımcı, şeffaf, paylaşımcı, ekolojik, sürdürülebilir bir tabana oturtulma çabası vardır. Bunun bir örneği olan 5393 sayılı Kanununun 74. maddesidir ve yerel-uluslararası iş birliğini desteklemektedir. Bu kapsamda aynı Kanununun 18. maddesinde belediye meclisinin görevleri arasında belediyelerin yurt dışı ortaklıkları hangi alanlarda gerçekleştirebileceğine yer verilmektedir: “Yurt içindeki ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının izniyle yurt dışındaki belediyeler ve mahalli idare birlikleriyle karşılıklı iş birliği yapılmasına; kardeş kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etmeye karar vermek” (5393 sayılı Belediyeler Kanunu, Madde 18). Eklenen kanun maddeleriyle, yurt dışı ortaklık geliştirilmesinin önü açılmıştır. Aslında yerel yönetimlere özerklik sağlanması ve yurtdışı iş birliği gerçekleştirmesi 1985 yılında Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ile söz konusu olmuştur. 1991 yılında Türkiye'nin de imzaladığı şartnamede, bazı maddelere çekince koyarak imzalanmıştır. Çekince

---

² 29.10.2021 tarihli 31643 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 85 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Bakanlığın adı 'Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı' olarak değiştirilmiştir.

konan maddeler yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerini de ilgilendirir. Bu maddeler (TBB, 2020):

- Her devlet, yerel makamların ortak çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için birliklere üye olma ve uluslararası yerel makamlar birliklerine katılma hakkını tanıyacaktır.
- Yerel makamlar, kanunla muhtemelen öngörülen şartlar dâhilinde, başka devletlerin yerel makamlarıyla iş birliği yapabilirler.

Maddelere çekince konya da bugün işleyişte durum farklılaşır. Öyle ki, belediyelerin kendi sınırları içinde karar alma ve uygulama yetkisi, başka ülkelerin belediyeleriyle iş birliği ile gelişmiş, bilgi ve tecrübe paylaşımı mevcuttur. Peki, belediyelerin dış politikalarını şekillendiren uluslararası gündemler nelerdir? Araştırma gündemde olan aşağıdaki başlıklar üzerinden ele alınmıştır.

3.1. Göçmen ve Mülteci Sorunları

Son yıllarda belediye faaliyetlerini ve kent planlarını etkileyen önemli bir konu mülteci meselesidir. 2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaş sonrası ülkelerini terk etmek zorunda kalan Suriyeliler gerek kalıcı gerekse de transit göç için Türkiye topraklarına gelmiştir. Göçle birlikte kentlerde doğuma bağlı artan nüfus, öngörülmeleyen bir hızda artış göstermiş ve kentin altyapı, konut, istihdam, ulaşım, eğitim gibi birçok alanında hizmet ihtiyacı artmıştır. Aynı zamanda gelen nüfusun geçim sıkıntısı, savaş psikolojisi, kültürel farklılıklardan kaynaklı adaptasyon sorunu, dil farklılığı gibi nice uyum sorunu mevcuttur. Merkezi politikaların bu sorunları çözme odaklı oluşu belediyelere yol göstermiştir. 2011 yılından bugüne, mültecilere dair birçok proje hayata geçirildi. Örneğin, “Mülteci çocukların sosyal ve kültürel uyumlarının sağlanarak okullaşma oranlarının artırılması, ötekileştirilmekten ve akran zorbalığı gibi sebeplerle eğitimlerine devam edemeyen çocukların sosyal diyalog ile eğitime kazandırılması, kurumlar arası iş birliğinin sağlanarak, tek kapı sistemi ile mülteci çocukların ihtiyaç ve taleplerinin karşılanmasına destek olmak amacıyla Ankara Büyükşehir Belediyesi ile Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) arasında ‘Mültecileri Güçlendirme Projesi’ imzalanmıştır” (Yılmaz, 2019). Mülteci çalışmaları konusunda çok sayıda örnek vardır, bunlardan biri Sultanbeyli ilçe sınırları içinde bulunup sınır aşan hizmetiyle Mülteci-Sığınmacılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği’dir. Derneğin kuruluşunda ve büyümesinde ilçe belediyesinin katkısı büyüktür. Derneğin Genel Koordinatör Yardımcısı ile gerçekleştirilen mülakatta edinilen bilgiye göre, 2021 yılında 32 farklı uyruğa sahip 38000 kişiye

hizmet verilmiştir.³ Mülteci konusu uluslararası çözüm politikası gerektirir. Bu politikaları yerelde üretmek insan hakları temelli yaşam standardı oluşturma, toplumsal uyum sağlama, asgari geçimi temin etme odaklı projeler ile ilçede UNHCR ve Horizon 2020 Avrupa Birliği programlarından fonlanan çalışmalar yürütülmektedir.

Bir diğer verimli çalışma da AB Bölgesel Güven Fonu ve Japon Hükümeti tarafından finanse edilen Gaziantep SADA-Kadın Güçlendirme ve Dayanışma Merkezi Projesidir. Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi (UN Women), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve SGDD ise projenin ortaklarından. Projenin amacı, Suriyeli kadın ve kız çocuklarının geçim kaynağı fırsatlarına erişimlerini artırmayı, sosyal ve ekonomik istikrarını sağlamayı ve kendilerine yetebilir olmalarını hedeflemektedir. Amaca ulaşmak için Türkçe dil kursları, meslek edindirme kursları açılarak, şiddete karşı mücadele hizmetleri, psiko-sosyal destek ve hukuki danışmanlıklar sağlanarak kadın ve kız çocuklarının Gaziantep'teki ekonomik ve sosyal hayata uyumlarının güçlendirilmesi amaçlanmaktadır (SADA, 2020). Projelerin varlığı, sorunların varlığından ve çözüm gerekliliğinden gelmektedir. Suriye iç savaşı, neticede hem Türkiye dış politikasını hem de artan nüfusa paralel yerel kentsel politikaları etkileyip değiştirmiştir. Yerelde yaşanan sorunların ilk başvuru mercii belediyeler bu durumun içinde yer almaya, çözüm üretmek ve kaos olmaksızın yaşamak için projeler geliştirmeye devam edecektir.

Türkiye'den özellikle iş arayışı için yurt dışına gerçekleştirilen göçler de yerel ve uluslararası diplomatik ilişkileri etkilemiştir. 1970'li yıllarda Giresun'un Yaylıdere ilçesinden Amerika Birleşik Devletleri'nin New Jersey eyaletine bağlı Paterson'a yüzlerce insan göç etmiştir. Yaylıdere'den Amerika Birleşik Devletleri'ne ekonomik nedenlerde giden göçmenlerin sayısı günümüzde 15.000 kişidir (Cora & Aksu, 2020). Göçmenler, Paterson'un yerlileri gibi, ticari ilişkilerde ve hizmet sektöründe aktif rol almaktadır. Öyle ki Türklerin buradaki çoğunluğu yöneticilerin de dikkatini çekmiş ve Şubat 2020'de Paterson şehrine ilk kez Türk kökenli, İbrahim Mike Baycora isminde emniyet müdürü atanmıştır. Baycora resmi törende Kur'an-ı Kerim'e el basarak yemin etmiştir, bu ilk kez yaşanan bir durumdur (AA Haber, 2020). Amerika – Türk kültürünün mozaigi olan Paterson şehri belediyesi de durumun farkındadır. Kültürel diyalogu arttırmak, ikili ilişkilere katkı sağlamak için Paterson Belediyesi ile Giresun Yaylıdere Belediyesi arasında kardeş şehir olmak için ön protokol imzalanmıştır (Yağlıdere Belediyesi , 2020). Yaylıdere – Paterson kardeş şehir

---

³ Mülteciler Derneği ile gerçekleştirilen mülakatlar sırasında alınmış veridir. Görüşme Tarihi: 07.03.2022

ilişkinin temelinde, görüldüğü üzere göç politikası mevcuttur. Ancak, belediyeler arası kardeş şehir protokolü imzalamak için illa göç gerekmez. Günümüzde oldukça yaygınlaşan kardeş şehir ilişkilerinde karşılıklı iş birliği temelinde bir araya gelinmesi, ticaret anlaşmaları, kültür, bilgi ve kaynak paylaşımı protokolün geliştirilmesinde gerekçe olabilir (Shanks, 2016).

3.2. Küresel Sorunlar ve Gelişmeler

Dünyanın son dönemde çözülmesi gereken konusu 'küresel ısınmadır'. Üretim artışına bağlı ham madde tüketimi, sanayileşmeyle paralel atıkların artması, üretim için tüketilen temiz su kaynakları ve günümüzün tüketim çılgınlığı her birinin ekosistemde olumsuz etkileri bulunmaktadır. Aslında bu durum bir anlık çıktı değil, Neolitik Dönem'de insanın doğa üzerine izini bırakmaya başlaması ile devam eden bir süreçtir. Artık buna 'dur' denmesi ve ekosisteme verilen zararın en aza indirilmesi gerekmektedir, çünkü çevreye verilen her zarar küresel sorunları çoğaltmakta ve insan hayatını ve hatta dünyanın geleceğini olumsuz etkilemektedir. Sanayi atıkları, bilinçsiz tüketim, sera gazı salınımının artması gibi sebeplerden, dünya her geçen yıl ısınmaktadır. Bu ısınma alışıl gelmiş ve olması gereken tüm sisteme, canlı yaşamına zarar vermektedir. Bu olumsuzlukları en aza indirmek, ekosisteme verilen zararı azaltmak, çevrenin 1,5 santigrat derecelik artan ısısını sabitlemek, küresel iklim değişikliği ile mücadele etmek için uluslararası çeşitli sözleşmeler imzalanmıştır. Ülkelerin imzaladıkları sözleşmelere uymasında önemli bir görev de vatandaşa en yakın yönetim birimi olan, yerel yönetim mekanizmalarından belediyelere düşmektedir.

İklim krizine karşı yerelden başlayarak harekete geçilmesi gereği, 2019 yılında "Altısı Büyükşehir Belediyesi olmak üzere 24 belediye Boğaziçi Üniversitesi'nde bir araya gelerek 'İklim İçin Biz Varız' deklarasyonunu imzaladıklarını açıklamıştır. Belediyeler Paris İklim Anlaşması'nın küresel ısınmayı 1.5 derece sınırında tutma hedefine yönelik çalışmalarda bulunacaklarını taahhüt etmiştir" (İklim Haber, 2020). İlk bakışta uluslararası nitelikte bir anlaşmanın yereli etkilemeyeceği öngörüsü olsa da küresel hareket etme gerekliliği belediyeleri de harekete geçirmiş ve onlar da bu duruma duyarsız kalmamıştır. Benzer bir çalışma İzmir Gaziemir Belediyesi'nden gelmiştir. Küresel ısınma sebebiyle kuraklık artışı ve su kaynaklarının azalmasına karşı durmak için çalışma gerçekleştirilmiştir. Gaziemir Belediyesi, fazla su kullanımını azaltarak bunların yerine az su isteyen renkli çalılar üretmeye başlamıştır. Renkli çalılar ile çim alanlarına oranla 10 kat daha az sulama sağlanacaktır (Hürriyet, 2020). Küresel sorunların çözümü yerelden başlamaktadır. Yerelde politika üretmek ve uygulamak için de belediyelerin sorumluluk alması, vatandaşı

bilgilendirmesi, çok aktörlü katılımı ile yol haritası çıkartması gerekmektedir. İklim İçin Biz Varız hareketi ve Gazimir Belediyesi örnekleri bu konuda başarılı adımlardır.

Kentsel hizmetleri ve belediye faaliyetlerini etkileyen küresel bir gelişme de bilişim altyapısındaki ilerlemelerdir. Bu ilerlemeler, haberleşme ve veri aktarımını süratle gerçekleştirilebilir kılarak belediyelerin dış ilişkilerini etkilemektedir. Tüm kamu kurumları gibi belediyeler de toplantı ve diğer faaliyetlerini çevrimiçi gerçekleştirilebilmektedir. Böylece belediyeler sınır aşan ilişkilerini video konferans yoluyla kolay, hızlı ve güvenilir şekilde yürütülebilmektedir. Özellikle 2020 yılının gündemini sarsan Covid-19 virüs salgını sonrası bu teknolojiye duyulan gereksinim ve verilen önem artmıştır. Örneğin, Mersin Büyükşehir Belediye Başkanı Vahap Seçer'in Mersin'in kardeş şehri Tataristan Cumhuriyeti'nin Tuben-Kama (Nijnekamsk) Belediye Başkanı Aydar Metşin ile video konferans yoluyla bir araya gelerek iki ülkede Korona virüs sürecinde hayata geçirilen uygulamalar ve yapılan hizmetler hakkında değerlendirmelerde bulunmuştur" (Mersader Haber, 2020). Salgın süresince her türlü konuda birbirlerine yardımcı olacakları bu görüşme ile teyit edilmiştir. Dünyayı sarsan salgının karşısında, sınır aşan kardeşlik ilişkisinden doğan destek, ulusal ve yerel için oldukça önemlidir.

3.3. Kardeş Şehir İlişkileri

Kardeş şehir, "coğrafi olarak birbirinden uzak konumdaki iki şehrin, uluslararası düzeyde kültürel, ekonomik, hizmet sunumu ve benzeri konularda ortak faaliyetler yürütmek üzere dostane ilişkiler kurması" (Oktay, 2014) şeklinde tanımlanır. Kardeş şehir ilişkilerinin tarihine bakıldığında, II. Dünya Savaşı ardından çoğunlukla siyasi, ekonomik, toplumsal sorunlar yaşayan ülkelerin belediye başkanlarının benimsediği ve benzer sorunları yaşayan ya da ekonomik olarak kendilerine destek sağlayıp proje geliştirebilecekleri ülkeler arasında geliştirildiği görülür. Türkiye'de ise ilk kardeş şehir protokolünü, 1965 yılında İstanbul Belediyesi⁴ ile Rio de Jenerio (Brezilya) arasında imzalanmıştır (Ekşi, 2018). Son verilere göre kardeş şehir protokolü imzalanan belediye sayısı 1848⁵ olmuştur. Protokolün imzalanma süreci iki şehir arasında gerçekleşmekle birlikte 5393 sayılı Kanununun 74.maddesi gereği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının izninin alınması zorunludur.

⁴ İstanbul, 1984 yılında büyükşehir olmuştur.

⁵ Türkiye Belediyeler Birliği, istatistik verilerine ulaşmak için <https://www.tbb.gov.tr/dis-iliskiler/kardes-sehirler/istatistiki-veriler> (Erişim Tarihi: 20.11.2020)

Kardeş şehir ilişkilerinin kurulmasında iki şehir arasındaki benzerlikler sıklıkla vurgulanır. Türk Dünyası Belediyeler Birliği tarafından bu durum: “Kardeş Şehir seçiminde tarihi misyon, demografik yapı, kültürel değerler, kentsel, coğrafi ve sektörel özellikler gibi alanlarda benzerlikler bulunmasına dikkat edilmeli”(TDBB, 2021) maddesinde belirtilmiştir.

Örneğin, Çaycuma Belediyesi ile Almanya'nın Lennestadt Belediyesi arasında altı yıldır devam eden kardeş şehir protokolüne ek imzalanan “Kardeş Kent Niyet Beyanı Belgesi” imzalanma görüşmelerinde Çaycuma Belediye Başkanı Bülent Kantarcı şunları söylemiştir: (Çaycuma Belediyesi , 2020) “Adını içinden geçen ‘Lenne’ deresinden alan Lennestadt ile benzer biçimde adını içinden geçen Filyos Çayı’ndan alan Çaycuma kardeşlik açısından son derece uyumlu ve dengeli özelliklere sahiptir. Nüfus büyüklükleri, coğrafi yapılar, ekonomiler, sanayiler, kentleşme kültürü, sosyal yapı büyük benzerlikler taşımaktadır.” Bir diğer diyalog da Aralık 2020’de İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile Lefkoşa Türk Belediyesi arasında kardeş şehir protokolü imzalanırken geçmiştir. Lefkoşa Türk Belediye Başkanı Mehmet Harmanlı, İstanbul ve Lefkoşa arasındaki benzerliği şu sözlerle vurgulamıştır (İstanbul Büyükşehir Belediyesi , 2020): “Her iki şehrin de aşkla tarif edildiği bir coğrafyadan geliyoruz. Şairlerin en güzel şiirlerini sokaklarına bezediği yerlerden geliyoruz. O yüzden her iki şehrin de birçok ortak kokusu var aslında. İstanbul’un da Lefkoşa’nın da tek bir rengi yok, birçok rengi var. Bu renkler tam, tam da insan haklarından bahsedildiği gibi, kardeşçe yaşamaya çalışıyorlar.” Görülüyor ki, kardeş şehir olmada mesafeler arası benzer özelliklerin olması, ortak sorunların yaşanması, çözüm arayışında belediyeler arası iş birliği içinde iletişimde olunmasını sağlamıştır.

Kardeş şehir protokolünün imzalanmasında tarihte yaşanan olaylar da etkilidir. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Uzmanı Katılımcı 1’in⁶ belirttiği üzere 17. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu’na sığınan ve Kocaeli topraklarında yaşayıp, burada vefat eden Macaristan kralı Tökeli İmre anısına Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ve Macaristan’ın Szekasfehervar Büyükşehir Belediyesi arasında kardeş şehir protokolü imzalanmıştır.

3.4. Afet İş Birlikleri

Öngörülemeyen, can ve mal kaybına sebep olan büyük doğa olaylarına ‘afet’ denir. Kentleri olumsuz etkileyen doğa olaylarının yıkımını en aza indirmek üzere belediyeler, uluslararası iş birliği gerçekleştirmektedir. 5393 sayılı Kanunun ‘Acil Durum Planlaması’ başlığında belediyelere verilen görev “afet ve acil durum planlarını

---

⁶ Katılımcı 1 ile 14.03.2021 tarihinde gerçekleştirilen mülakattan alıntıdır.

hazırlayıp, gerekli donanımı bulundurmak” (5393 sayılı Belediyeler Kanunu, Madde 53) şeklinde tanımlanmıştır. Bu yetkiyle afetleri önleme, afet anında bilinçli hareket etme ve afet sonrası gerekli ihtiyaçları temin etmek adına belediyelerin yükümlülükleri vardır. Afet öncesi, anı ve sonrasında vatandaşlar bilgilendirilmeli, kent planları afet tedbirleri kapsamında hazırlanmalı, yapı denetimleri layığı ile yapılmalı, hasarları giderecek çalışmalar yapılmalıdır. Birçok bilinçli belediye bu kapsamda yurt içi ve yurt dışında başarıya ulaşmış projeleri örnek alarak planlama yapmaktadır. Bu konuda Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) tecrübeli ülkeler ile bilgi paylaşımının önemini vurgulayarak Mart 2020’de ‘Afet Riski Azaltma ve Deprem Toplantısı’ gerçekleştirmiştir. Toplantıya İçişleri Bakanlığı ile deprem konusunda tecrübeli Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA) davet edilmiştir. Konu afet temalı olsa da bu iş birlikleri uluslararası ilişkileri güçlendiren eylemlerdir. Japonya Büyükelçisi Akio Miyajima bu paralelde: “Afet yönetimi iş birliği vesilesiyle, Türkiye ve Japonya arasındaki bağlarının daha da kuvvetlenmesini yürekten dilerim. Türkiye ve Japonya coğrafi olarak uzak olsa da iki devlet tek yürek (TBB, Afet Riski Azaltma ve Deprem Toplantısı, 2020)” demiştir. Miyajima’nın sözleri de yerelden başlayan ve her katmanda devam etmesi gereken iş birliğinin olumlu diplomatik ilişkiler geliştirdiğini belirtmiştir. Afet konusunda Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı ile ortaklaşa çalışan bir diğer yerel yönetim de İstanbul Büyükşehir Belediyesi’dir. Ortaklaşa İstanbul Deprem Risk Analiz çalışmalarını sürdürdüklerini söyleyen İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu, afetlere dayanıklı kentler için mesafelerin, yakın ilişkiler kurulmasına engel olmadığını dile getirmiştir (İBB, 2020).

Belediyelerin afet konusundaki uluslararası iş birliğine bir örnek de Ankara Büyükşehir Belediyesi’dir. Belediye, Kore Cumhuriyeti’nin başlattığı “2020 K-City Network Akıllı Şehirler İş Birliği Programı” hibe desteğinden yararlanmaktadır. “Kore Cumhuriyeti Arazi Altyapı ve Ulaştırma Bakanlığı’nın (MOLIT) finanse ettiği, ilk aşaması 444 bin dolar bütçeli proje kapsamında sel, çığ, heyelan, kaya düşmesi, salgın hastalık gibi her türlü afet ve acil durumlara ilişkin iki ülke ortak çalışma yürütecektir. Personelin afet eğitimi, yazılım-donanım ve yüksek teknolojik imkânların geliştirilmesi, altyapı bilgilerinin ortaklaştırılması gibi konularda iş birliği içinde hareket edilecektir (ASKİ, 2020)” Ankara Büyükşehir Belediyesinin yeni kurulmuş olan Deprem Risk Yönetimi ve Kentsel İyileştirme Daire Başkanlığı’nın güçlendirilerek, Türkiye Afet Müdahale Planı kapsamında Güney Kore’nin afet planlama konusundaki tecrübelerinden yararlanılacaktır.

Afet öncesi tatbikat ve eğitim amaçlı geliştirilen diplomatik ilişkiler dışında, bir de afet sırasında geliştirilen uluslararası ilişkiler

mevcuttur. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler Uzmanı Katılımcı 2 ile gerçekleştirilen mülakatta alınan bilgiler doğrultusunda, bunun en belirgin örneği 1999 yılında Marmara Bölgesi'nde yaşanan depremdir.⁷ Deprem sonrası zor süreçlerden geçen Kocaeli'ye ulusal ve uluslararası destek gerçekleştirilmiştir. Almanya'nın Kassel Belediyesi'nden gelen deprem yardımları ile bölgeye temizlik ve itfaiye araçları gönderilmiş, öksüz ve yetim çocuklar için çocuk yurdu kurulması sağlanmıştır. Kassel Belediyesi ile Kocaeli Büyükşehir Belediyesi arasında kardeş şehir protokolü imzalanmıştır. Afet sırasında yaşanan iş birlikleri de diplomatik ilişkilerin gelişimine vesile olmaktadır.

3.5. Uluslararası Ortaklı Projeler ve Fonlar

Gelişen teknoloji, iletişim olanaklarını çeşitlendirerek kullanımını yaygınlaştırmıştır. Yurt dışı tabanlı kurumlar ile belediyelerin proje geliştirip uygulaması da aynı paralelde artmıştır. Özellikle "1999'da Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne (AB) aday ülke ilan edilmesi ve 2005'te tam üyelik müzakerelerinin başlamasıyla, belediyeler de AB fonlarından yararlanma imkânına sahip olmuşlardır" (Demirtaş, 2016). Bu fonlardan yararlanmak üzere birçok belediyede AB ve Dış İlişkiler Birimi kurulmuş, projeler hayata geçirilmiş, hatta kardeş şehir ilişkileri de AB üye devletleri arasından tercih edilmiştir.

Uluslararası ortaklı proje geliştirilmesi ve fonlardan hibe alınması belediye bütçesine katkı sağlamaktadır. Katılımcı 1 ile gerçekleştirilen mülakatta belirttiği üzere;

"Belediyelerin hali hazırda gerçekleştirmek istediği projesini, aldığı fon ile hayata geçirmesi belediye bütçesine ekonomik fayda sağlamaktadır. Böylece belediye öncelikli hizmet alanlarının giderini bütçesinden karşılayıp, fonlardan alabildiği teşviki de proje bazlı kullanabilmektedir. Fon ve ortaklık ilişkilerinin geliştirilmesinde Avrupa Birliği'ne (AB) girme sürecinin de katkısı çoktur. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi de AB programlarından, Merkezi Finans İhale Birimi'nin fonlarından büyük oranda faydalanmıştır. Bunların arasında Avrupa Komisyonundan alınan fonlarla Çevreyi Seviyorum Kaynağında Ayrıştırıyorum, M-NET EOP (Engellilere Eşit İş Fırsatları İçin Danışmanlık Ağı), Gençliğin Gelecek Arayışı, 7 Kültür 1 Yaşam, Avrupa Birliği ve Ortak Geleceğimiz, Yerel ve Bölgesel Ağlarla Yaşam Boyu Öğrenime Daha İyi Erişim, Öğrenme Evreleri, Çocuklar Geleceğimizdir projeleri sayılabilir. Merkezi Finans İhale Birimi'nin Tarım ve Balıkçılık programından alınan fonla Kocaeli'de Tarımsal Sulama Yöntemlerinin Modernizasyonu, yine İhale Biriminin Aktif

⁷ Katılımcı 2 ile 10.03.2021 tarihinde gerçekleştirilen mülakattan alıntıdır.

İşgücü programından alınan fonla “Gaz Altı Kaynakçılığında Yeni Yaklaşımlar” projesi gerçekleştirilen projelere örnek verilebilir.”

Fonlardan alınan hibeler arasında sayılabilecek birden fazla örnek vardır, bunlardan biri de Üsküdar Belediyesi'dir. Belediye AB'nin bilimsel ve uygulamalı araştırma, geliştirme ve inovasyon projelerine hibe sağladığı, en yüksek bütçeli AB Horizon 2020 Çerçeve Programı'ndan hibe almaktadır (Üsküdar Belediyesi, 2020). İngiltere, Belçika, Hollanda, Yunanistan gibi ortakların olduğu projede amaç 'akıllı, yeşil ve entegre ulaşım' konusunda alternatif yöntemler geliştirmektir. Belediyelerin proje ortaklığı yaptığı ülkeler, sadece AB ülkeleri değildir. Örneğin, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, ABD Ticaret ve Kalkınma Ajansı (USTDA) ve yazılım şirketi SAS ile 'İstanbul Ulaşım ve Trafik Mükemmeliyet Merkezi Projesi' kapsamında 5 milyon dolarlık hibe anlaşması imzalamıştır (İBB, 2020). Türkiye'de nüfusun en yoğun olduğu İstanbul'da trafik yoğunluğunu azaltmak, ulaşımında anlık müdahaleler ile sorunları çözmek, seyahat sürelerini kısaltmak ve akıllı şehirleşme sağlanması amaçlanmıştır. Emsallerde de görüldüğü üzere yerel diplomasi ile karşılıklı protokoller, hibe çağruları ve iş birlikleri geliştirilmektedir.

3.6. Uluslararası Etkinlikler

Uluslararası etkinlikler spor, müzik, film, gastronomi, kitap, sağlık, bilim, turizm, otomotiv gibi alanlarda gerçekleştirilen ve olimpiyat, kongre, müsabaka, fuar, festival şeklinde çeşitlenen organizasyonlardır. Bu etkinlikler, ev sahibi ülkenin yerel veya ulusal birimleri tarafından uzun süreli ön hazırlık gerektirmektedir. Yapılan hazırlığın ardından ise büyük kitlelere ulaşıp binlerce misafir ağırlandırmakta, uluslararası ilişkiler etkilenmekte ve ülke ekonomisine büyük katkı sağlanmaktadır. Peki uluslararası etkinliklerin hazırlanmasında belediyelerin rolü nedir? Bunu açıklamanın en doğru yolu yakın geçmişteki örneklerle bakmaktır.

Uluslararası müsabakalarda büyük ses getiren Formula 1 Grand Prix, Kasım 2020'de İstanbul Park'ta gerçekleştirilmiştir. Farklı ülke katılımlarıyla gerçekleşen yarışlar, ekonomi ve turizme katkı sağlamaktadır. Tüm dünyada izlenen yarışların hazırlığında İstanbul Büyükşehir Belediyesi katkı sağlamıştır. Belediyeye bağlı 22 birim ve iştirak şirketi tanıtım, temizlik ve çevre düzenlemesinde destek vermiştir (İBB, 2020). İstanbul Büyükşehir Belediyesi, sadece yurt dışı menşeli organizasyonlara ev sahipliği yapmamakta, aynı zamanda kendisi de spor müsabakaları düzenlemektedir. Her yıl gerçekleştirilen İstanbul Maratonu'na çeşitli ülkelerden katılım sağlanmaktadır. Maraton, ülkeye turist çekerek İstanbul'un tanıtımı yapılmakta ve ekonomiye katkı sağlamaktadır.

Belediyelerin uluslararası organizasyonları arasında 2020 yılında 89. kez düzenlenen İzmir Enternasyonal Fuarı'nı unutmamak gerekir. 1923 yılında İzmir İktisat Kongresi ardından ihtiyaç duyulan ticari ürünler sergisi, Osmanlı Bankası'nın depo olarak kullandığı Hamparsumyan binasında gerçekleştirilmiş ve burada birçok ürün sergilenmiştir. Mustafa Kemal Atatürk, yerli ürünlerin sergilendiği bu tezgahları çok beğenince geliştirilerek devam ettirilmesini istemiş ve bu da İzmir Enternasyonal Fuarı'nın temelini oluşturmuştur (Oral, 2020). Bu konuda İzmir Eski Belediye Başkanı Dr. Behçet Uz tarafından verilen emekler ise hâlâ anılmaktadır. Fuarın tarihçesi oldukça ayrıntılıdır, ancak araştırma kapsamında belediyenin organizasyonu olup uluslararası boyutu ele alınmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi fuar sahibi olarak tüm aşamalardan sorumludur. Fuarı çekici hale getirmek ve yabancı katılımcıları arttırmak adına 'partner ülke - odak ülke - onur konuğu' gibi çekici isimlerle yurtdışından ortaklar davet edilmektedir. Fuar 2020 yılına kadar Fransa, Avusturya, Rusya, Sırbistan, Hindistan, Çin Halk Cumhuriyeti'ni ağırlamıştır (İEF, 2020). 2017 yılında 409 standın kurulduğu fuarda, bu stantların 109 tanesini yabancı firmalar almıştır (Yeni Asır, 2020). Fuarın yıllardır artan ilgiyle devam etmesi, etkin yabancı katılımcıların artması belediyenin emeği ve başarısının göstergesidir.

Belediyelerin, sınır aşan etkinliklerinde Türkiye'yi, kültürünü, tarihini ve dilini tanıtmak adına gerçekleştirdiği diğer uluslararası etkinliklerden biri de Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin organize ettiği 23 Nisan Uluslararası Çocuk Festivali'dir. 2005 yılında 4 ülke davet edilerek başlayan festival, bugün 47 ülkeden gelen çocuğun katılımıyla gerçekleşmektedir. Festivale davet edilen çocuklardan isteyenler, belediyenin belirlediği güvenilir ailelerde misafir olmakta, o ailelerin çocukları ile kaynaşmaktadır. Kaldıkları süre boyunca Türk kültürü, tarihi ve yaşam şekline dair bilgi sahibi olan çocuklar, eğlenirken kendi kültürünü de öğretmektedir. Festivalde ebru, seramik gibi geleneksel Türk el sanatları, pişmaniye çekimi, origami, cam üfleme, uçurtma ve bez bebek yapımına kadar farklı alanlarda birçok aktivite yapılırken, konserler, yarışmalarla yerli ve yabancı çocuklar 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nı eğlenerek tecrübe kazanmaktadır (Kocaeli Büyükşehir Büyükşehir, 2020). Ülkeler arası diyalogu arttırmada çocuklara hitap edip, zihinlerinde küçük yaşta olumlu tohumlar bırakmak gelecek nesillerin Türkiye algısının temelini oluşturacaktır.

4. SONUÇ

Devletlerin uluslararası politikalarında ilk bakışta merkezi yönetimin varlığı akla gelse de bu ilişkinin şekillenmesinde yerel

yönetimlerin rolü büyüktür. Bir olmadan iki olmayacağı gibi yerel yönetimler olmadan da bölgesel, ulusal ve uluslararası ilişkiler de eksik kalacaktır. Ayrıca yerelde yaşanan hava kirliliği, afetler, hastalıklar gibi sorunların tüm ulusları etkilemesi, diplomaside yerel üzerine de düşünmeye itmektedir. Bununla birlikte yerelde yaşanacak büyük bir kalkınma, ulusalı, o da uluslararasıını etkileyecektir. Hatta 'küresel düşün, yerel hareket et' denilerek ticaret alanında da yerel-küresel iş birliği kendisini göstermektedir. Bu ilişkiler göz önüne alındığında yerelde ve uluslararası ilişkilerde belediyelerin rolü önemlidir. Belediyelerin dış ilişkileri, yerel ve kentsel diplomasi olarak tanımlanmaktadır.

Belediyeler, yerele hizmet etmek üzere vatandaşa en yakın teşkilat olarak planlanmış, ülkemizde ilki 1858 yılında Paris'ten örnek alınarak Galata – Beyoğlu'nda hayata geçmiş yönetim birimleridir. Günümüzde ise sadece sorumlu oldukları sınırlar içinde hareket etmemektedir. Sınırları dâhilinde yaşanan sorunlara çözüm üretmek için belediyeler, ülkedeki diğer yerel yönetim birimleri ile iş birliği yapabilmekte ya da dış ilişkiler geliştirerek benzer sorunları yaşayan belediyeler ile ortak projeler geliştirip fon alabilmektedir. Belediyelerin dış ilişkilerde söz sahibi olması, uluslararası iş birliği yapmasının önü Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ile gündeme gelmiş, ancak Türkiye bu maddelere çekince koymuştur. Bugün gelinen son durumda ise belediyeler dış ilişkilerde aktif rol almaktadır.

Belediyelerin dış ilişkilerini gerekli kılan sebeplerden biri küresel ekolojik sorunlardır. Küresel sorunların çözümüne yerelden başlanırsa, başarıya ulaşmak da o kadar rahat olacaktır. Dünyanın en önemli küresel sorunu, önlenemeyen sıcaklık artışı ve buna bağlı gelişen kuraklıktır. Küresel ısınma için yerelden başlayan tedbirlerin alınması ile küresel başarıya ulaşılabilir. Bu konuda belediyelerin gerekli bilinçlendirmeyi gerçekleştirmesi ve tedbirleri alması gereklidir. Uluslararası politikayı ilgilendiren, ancak yereli de etkileyen bir diğer konu, göçmen ve mülteci sorunudur. Mültecilerin barınma, eğitim, sağlık gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması, kültürel farklılıklardan doğacak sorunların çözülmesinde belediyeler politika üretmelidir. Her ne kadar siyasi sınırlar konularak kurallar çizilmiş olsa da hayatın akışında sınır ötesi olaylar gerçekleşmektedir. Belediyelerin kendi sınırlarının dışında, hatta ülke sınırlarının dışındaki savaş, mültecileri 'kenttin misafirleri' yapmıştır. Benzer bir durum dış göç ile Türkiye'den ayrılan vatandaşların, gittikleri ülkeler ile aramızdaki siyasi temasın oluşmasıdır. Giresun Yaylıdere'den Paterson'a⁸ giden göçmenlerin sayısındaki artış, bölge emniyet müdürünün ilk kez Türk kökenli olarak atanmasını sağlamıştır. Aynı

⁸ Amerika Birleşik Devletleri, New Jersey eyaletinde şehir.

zamanda iki belediye arasında bugün kardeş şehir ön protokolü imzalanarak, kültürel diyalog arttırılmaya çalışılmıştır. Kısaca, 1970'li yıllarda gerçekleşen dış göç, bugün belediyeler arası iş birliği ile şekillenmiş, hatta bölgeye atanan emniyet müdürünün dahi göçmen nüfusun ülkesine (Türkiye) göre planlanması ilk olmuştur.

Afet temalı iş birlikleri ile uluslararası ortaklı projeler de belediyelerin dış ilişkilerinin gündeminde yer edinmektedir. Deprem gibi yıkıcı etkisi bulunan doğal afetler için birçok belediye Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA) ile iş birliği içinde hareket etmektedir. Japonya'da kullanılan yöntemler, belediyelere yol göstermekte ve ikili ilişkilere katkı sağlamaktadır.

Uluslararası etkinlikler başlığında bahsedilen 'Formula 1 Grand Prix, İzmir Enternasyonal Fuarı ve 23 Nisan Uluslararası Çocuk Festivali' belediyelerin ev sahipliğinde ya da desteğiyle gerçekleştirilen organizasyonlardır. Bu organizasyonların gerçekleşmesi için muhakkak kentlerin de misafirlerini ağırlayacak kapasitede olması gereklidir. Kentlerin hazırlanması, mevcut kapasitelerin arttırılması, misafirlerin ağırlanması, organizasyonun kusursuz geçmesi için belediyeler çaba sarf etmektedir. Bu organizasyonların başarısı, ortak ülkeye karşı reklamın iyi yapılması, kültürün anlatılması demektir. Güven temelli ilişkinin oluşmasında ve belki de ilerleyen dönemde doğacak ticari ilişkilerin kapısının açılmasında bu organizasyonlar etkili olacaktır.

Belediyelerin vatandaşa en yakın kamu kurumu olması, kentsel sorunları yakından takip edebilmesi, bütçesi, personeli ve ekipmanının varlığı, yerelde akla gelen ilk 'yönetim teşkilatı' olmasını sağlamaktadır. Küreselleşmenin etkisiyle, kentsel politikaların yürütülmesinde özel aktörlerin, sivil toplum kuruluşlarının, uluslararası iş birliklerinin daha fazla söz sahibi olduğu ve dönüşen devlet yapılarının hakim olmaya başladığı görülmektedir (Bertolucci, 2018). Bu süreçlerde, belediyelerin dış ilişkilerde rol alışı, bazen merkezi yönetime müdahale gibi algılansa da küreselleşme sonucu ülkeler arası yerel iş birliği olağandır. Yapılan iş birlikleri ile belediyeler, kentsel sorunlara alternatif bakış açısı oluşturup kapasitelerini geliştirmektedir. Belediyeler arasında imzalanan kardeş şehir protokolü ya da projeler, yabancı ülkeler ile kalıcı ilişkiler kurulmasını ve ulusal çıkarların korunmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ile Macaristan Szekesfehervar Büyükşehir Belediyesi arasında imzalanan kardeş şehir protokolü gibi tarihte yaşanan olaylar da ılımlaştırıcı etki sağlayabilmektedir.

Günümüzde belediyelerin küresel politikalarda görünürlüğü artmıştır (Yaylı & Gönültaş, 2018). Bu süreçlerin yaşanmasında bilişim ve teknoloji alanındaki yenilikler katkı sağlamış, ülke sınırları

soyutlaşmış, iletişim ve yardımlaşma kolaylaşmıştır. Burada değinilmesi gereken önemli nokta, yerelden uluslararasına uzanan diplomatik ilişkilerin kurulmasında merkezi yönetimin onayından geçilmesi gereğidir. Yerelin diplomatik ilişkilerdeki varlığı önem arz etmekle birlikte 5393 sayılı Kanununun 74. maddesi gereği yapılan protokollerde ilgili bakanlığın onayından geçme zorunluluğu bulunmaktadır. Ayrıca ülkenin diplomatik ilişkilerindeki tutumu, AB'ye girme sürecindeki ılımlı ya da gergin tutumlar, yerelin dış politikalarına da şekil vermektedir. Makale kapsamında görüşülen Katılımcı 1'in belirttiği üzere "Zaman içerisinde yerel diplomasinin ulusal diplomasiye göbeğinden bağlı olduğu çok geçmeden 2000'li yılların ortalarında yeniden görüldü. Bu durum, özellikle AB'ye girme sürecinde yaşanan sorunlar sonrası AB projelerinden hibe alınamamasına açık şekilde yansdı. Bu konuda nice örnek var yereldeki diplomasi ulusal diplomasinin yönüne paralel gitmediği durumlarda devam edemiyor. Ulusal ilişkiler şehirlerin uluslararası ilişkilerini doğrudan etkiliyor, dolayısıyla ulusal diplomasiden bağımsız bir yerel diplomasi düşünülemez. Özetle Kocaeli Büyükşehir Belediyesi özelinde değil sadece, ancak tüm belediyelerin yurt dışı tüzel kişilikleri doğal olarak ulusal diplomasiye bağlı." Diplomatik ilişkilerin yerele etkisi üzerine Katılımcı 2'nin "AB'ye girme sürecinde hükümetin durumu, yereli hemen etkiledi" sözü de benzer bir tutumdadır.

Nihai olarak, merkezi yönetim politikaları belediye faaliyetlerine yön vermektedir. Gelecekte de merkezi yönetimin uluslararası sahnedeki tutumu, ulusal politikalar, komşularla yaşanan uyum/problemler, siyasilerin Batı/Doğu ülkelerine dair sempatisi, güven temelli ilişkiler belediye faaliyetlerini uluslararası bağlamda şekillendirmeye devam edecektir.

KAYNAKÇA

- Çaycuma Belediyesi (2020). *Kardeş Kent Niyet Beyanı Belgesi*. Çaycuma Belediyesi Resmi Web Sitesi: https://caycuma.bel.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=2604:caycuma-ve-lennestadt-arasindaki-kardeslik-imzasi-tamam&catid=9&Itemid=181 adresinden alındı, Erişim Tarihi: 20.11.2020.
- Çelik, B. (1995). *Türk Belediyeciliğinin Tarihsel Gelişimi*, Yeni Türkiye (4), 590.
- Çiftçi, S. (2011). *Küreselleşmenin Kentler Üzerindeki Etkisi*, Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi , 2 (3), 73-81.
- AA Haber. (2020). *Paterson'a İlk Kez Türk Emniyet Müdürü Atandı*. AA Haber: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-de-turklerin->

yogun-yasadigi-paterson-a-ilk-kez-turk-emniyet-muduru-
atandi/1724471 adresinden alındı, Erişim Tarihi: 03.01.2021.

- Abeywardena, P., & Hachigian, N. (2018). *The Future of Diplomacy Takes Root in Cities*. The Soft Power 30 (s. 114). içinde USC Center on Public Diplomacy & Portland.
- ASKİ. (2020). *Büyükşehir - Güney Kore İşbirliğinde Risk Yönetimi*. Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Resmi Web Sitesi: <http://www.aski.gov.tr/tr/HABER/Buyukseh%C4%B1r--Guney-Kore-Isb%C4%B1rl%C4%B1g%C4%B1nde-R%C4%B1sk-Yonet%C4%B1m%C4%B1/343> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 20.11.2020.
- Bayartan, M. (2008). *Osmanlı Şehirlerinde Vakıflar Ve Vakıf Sisteminin Şehre Kattığı Değerler*. Osmanlı Bilimi Araştırmaları X-1, 157-175.
- Bertolucci, G. (2018). *City Diplomacy: The New Role of Cities in International Relations*. Italy.
- Cora, İ., & Aksu, H. H. (2020). *Amerika'ya Göç Eden Yağlıdere'lilerin Girişimcilik Özelliklerinin Araştırılması*. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 15 (23).
- Daoudov, M. (2013). *Yerel Dış Politikanın Temelleri*. İstanbul : T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yayını.
- Demirtaş, B. (2016). *Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Dış İlişkilerinin Analizi: Merkez-Çevre Etkileşimini Yeniden Düşünmek*. Uluslararası İlişkiler Akademik Dergi, 13 (52), 151-173.
- Ekşi, S. T. (2018). *Dünya'da ve Türkiye'de Kardeş Şehircilik*. İstanbul: TDBB Yayınları.
- Ergin, O. N. (1995). *Mecelle-i Umur-i Belediye* (Cilt 1). İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı.
- Eryılmaz, B. (2007). *Kamu Yönetimi*. İstanbul : Erkam Matbaası.
- Göksoy, B., & Sağol, E. (2017). *Demokrasi Bağlamında Bir Değerlendirme: Türk Yerel Yönetim Sistemi ve Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Belediyelerin Kuruluşu*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(4).
- Hürriyet. (2020). *Küresel Isınmaya Karşı Çalı Üretilecek*. Hürriyet Gazetesi : <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/izmir/gaziemir/kuresel-isinmaya-karsi-cali-uretilecek-41452285> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 20.11.2020.

- İBB. (2020). *İBB ve USTDA Arasında 5 Milyon Dolarlık Hibe Anlaşması İmzalandı* . İstanbul Büyükşehir Belediyesi Resmi Web Sitesi: <https://www.ibb.istanbul/News/Detail/37252> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 24.11.2020.
- İBB. (2020). *İBB'den Formula 1 Türkiye Grand Prix'ine Tam Destek* . İstanbul Büyükşehir Belediyesi Gençlik ve Spor Müdürlüğü Resmi Web Sitesi : <https://genclikspor.ibb.istanbul/ibbden-formula-1-turkiye-grand-prixine-tam-destek/> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 11.01.2021.
- İBB. (2020). *İmamoğlu: Japonya ile Deprem Konusunda İşbirliği Yapıyoruz*. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Resmi Web Sitesi : <https://www.ibb.istanbul/News/Detail/36448> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 05.01.2021.
- İzmir Enternasyonel Fuarı Resmi Web Sitesi (tarih yok), *Tarihçe*. İzmir Enternasyonel Fuarı Resmi Web Sitesi: <https://ief.izfas.com.tr/index.php/tr/fuar-hakkinda/tarihce> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 05.01.2021.
- İklim Haber. (2019). *24 Belediye "İklim için Biz Varız" Dedi!* İklim Haber: <https://www.iklimhaber.org/24-belediye-iklim-icin-biz-variz-dedi/> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 11.01.2021.
- Üsküdar Belediyesi. (2020). *HORIZON 2020 Avrupa Birliği Projesi Başladı!* Üsküdar Belediyesi Resmi Web Sitesi: <https://www.uskudar.bel.tr/tr/main/news/horizon-2020-avrupa-birligi-projesi-basladi/929> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 11.01.2021.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2020). *İBB, Yeni Dönemin İlk "Kardeşlik Protokolünü" Lefkoşa İle İmzaladı*. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Resmi Web Sitesi: <https://www.ibb.istanbul/News/Detail/37494> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 17.02.2021.
- Kal'a, A. (2003). Lonca. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Cilt 27, s. 211-212). içinde Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. adresinden alındı, Erişim Tarihi: 05.01.2021.
- Kocaeli Büyükşehir Büyükşehir. (tarih yok). *Festival Tarihçesi*. Kocaeli Child Fest, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Resmi Web Sitesi: <https://www.kocaelichildfest.com/sayfa/3/festival-tarihcesi> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 17.02.2021.
- Mersader Haber. (2020). *Başkan Seçer, Kardeş Şehir Tuben-kama Belediye Başkanı Metşin İle Video Konferans Yoluyla Görüştü*.

Mersader Haber: <https://www.mersaderhaber.com/baskan-secer-kardes-sehir-tuben-kama-belediye-baskani-metsin-ile-video-konferans-yoluyla-gorustu> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 09.02.2021.

- Oktay, T. (2014). *Türkiye'deki Belediyelerin Türk Cumhuriyetleri ile Kardeş Şehir İlişkileri*. Uluslararası Türk Dünyası Yerel Sempozyumu Bildiri Kitabı, Türk Dünyasında Yerel Yönetimlerin Sorunları, 11-28.
- Oral, U. (2020). *İzmir Enternasyonal Fuarı'nın Tarihçesi*. Uğur Oral Web Sitesi: <http://www.uguroral.com.tr/arastirma/izmir-enternasyonal-fuari-nin-tarihcesi> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 04.03.2021.
- Ortaylı, İ. (1990). *Yerel Yönetim: Devraldığımız Miras*. Türk Belediyeciliğinde 60. Yıl, Uluslararası Sempozyum.
- Ortaylı, İ. (1992). *Belediye*. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (Cilt 5). içinde Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Ortaylı, İ. (2000). *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri 1840-1880*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Pakalın, M. Z. (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü* (Cilt 3). İstanbul: MEB Yayınları.
- SADA. (2018). *Sada-Kadın Güçlendirme ve Dayanışma Merkezi Projesi*. Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği Web Sitesi: <https://sgdd.org.tr/sada-kadin-guclendirme-ve-dayanisma-merkezi-projesi/> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 20.12.2020.
- Shanks, C. D. (2016). *Beyond Sister City Agreements: Exploring The Challenges Of Full International Interoperability, Phd Thesis*. Monterey, California: Naval Postgraduate School.
- Türkiye Mülki İdare Bölümleri Envanteri. (tarih yok). *Türkiye Mülki İdare Bölümleri Envanteri*. İçişleri Bakanlığı: <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 20.12.2020.
- TBB. (2020). Afet Riski Azaltma ve Deprem Toplantısı. *İller ve Belediyeler* (862-863-864), 4-9.
- TBB. (tarih yok), *Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı*. Türkiye Belediyeler Birliği Resmi Web sitesi: https://www.tbb.gov.tr/mevzuat/kanunlar/Avrupa_Yerel_Yonetimler_ozerklik_Sarti.pdf adresinden alındı, Erişim Tarihi: 11.12.2020.

- TDBB. (2014). *Kardeş Şehirler El Kitabı*. İstanbul: Türk Dünyası Belediyeler Birliği.
- TDBB *Kardeş Şehirler Kılavuzu*. (tarih yok). Türk Dünyası Belediyeler Birliği: <http://www.kardessehirler.org.tr/tdbb-kardessehirler-kilavuzu> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 20.12.2020.
- Yılmaz, Ş. (2019). *Kız Çocuklarını Okullaştırma Projesi Raporu*. Ankara: Ankara Büyükşehir Belediyesi.
- Yaylı, H., & Gönültaş, Y. C. (2018). *Uluslararasılaşan Yerel Yönetimler: Yerel Dış Politika (Paradiplomasi) Kavramına Teorik Bir Bakış*. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 271-288.
- Yağlıdere Belediyesi. (2020). *New Jersey Paterson Belediyesiyle Yağlıdere Belediyesi Kardeş Şehir Olması İçin Protokol Yapıldı*. Yağlıdere Belediyesi Resmi Web Sitesi: http://www.yaglidere.bel.tr/Haber_8008_NEW-JERSEY-PATERSON-BELEDIYESIYLE-YAGLIDERE-BELEDIYESI-KARDES-SEHIR-OLMASI-ICIN?Sayfa=3 adresinden alındı, Erişim Tarihi: 05.03.2021.
- Yeni Asır. (2017). *İzmir Fuarı'ndan 86. Kez Merhaba*. Yeni Asır Web Sitesi: <https://www.yeniasir.com.tr/surmanset/2017/08/17/izmir-fuarindan-86-kez-merhaba> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 05.03.2021.
- 5393 Sayılı Belediyeler Kanunu, (03.07.2005). Resmi Gazete, Kanun No: 5393, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713-6.htm> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 11.12.2020.